

PONTOS TÖRTÉNETEK, ÚTKÖZBEN

MESZÖLY MIKLÓS

Olyan vonalakra van szükségünk, melyeket nem húzhatunk meg határozott szabály szerint, csak ponttól pontig.

Dürer

Kolozsvárra utazom haza látogatóba, halottak napjára. Egyedül ülök a fapados kupében. Az ajtó fölött félig pirosra festett, tizenötös körte világít. Már jó ideje bóbiskolok. Felnyitom a szememet. Váltókon robogunk át, az ajtó csuszkorálni kezd, végül teljesen kinyílik. Alacsony, ötven-hatvan év körüli asszony lép be a fülkébe. Szürke ruha, seszínű köpeny. A fején semmi. Őszes haja gyermekökölnyi kontyba zsugorodik össze, majdnem a tarkóján. Valami hiba van a pillantásával, talán mert bandzsít, vagy mert túl keményen néz. Kezében szatyorszerű relikül. Kérdezi, hogy szabad-e átjönnie hozzám, a másik kupében nagyon zsúfoltan ülnek. Értem, hogy mit mond, de még mindig nagyon erős a kattogás.

„Tessék?”

Mereven nézi az arcomat. Végül úgy dönt, hogy mégsem jön át, a kalauz meg fogja büntetni.

Nem értem.

„Ez a vonat nem áll meg Szolnokig, addig már nem száll fel senki. Különben se büntetheti meg a kalauz, ha átjön, mert itt több a hely.”

Kis papírgalacsint ejt ki a kezéből, utána néz, berugdossa az ülés alá. Megkérem, hogy ne az én oldalamra üljön, le akarok feküdni, aludni szeretnék.

Bólint.

„Én csöndben leszek. Imádkoznom kell.”

Szép, sárga bőrönddel tér vissza. Először a padlóra teszi le, aztán a padra. Leül melléje. A bőrönd többszörösen át van kötözve agyoncsomózott, durva spárgával. Sokáig igazgatja a spárgaszálakat. Hirtelen feláll, két cipőjében nem egyforma a fűző.

Szája elé húzza a kezét.

„Én mégis félek.”

Veszi a bőröndöt, visszamegy a másik kupéba.

Hatalmas robajjal gyorsvonat robog el mellettünk. Látom a szikrákat. Savanyú, hűvös szag csapódik be az ablak résein.

Mielőtt elaludnék, az asszony újra megjelenik a bőrönddel. Ugyanoda ül le, ahová az előbb. A bőröndöt most is maga mellé rakja. Megkérdezi, fognak-e árulni valamit a vonaton, mert úgy járt, hogy a pesti sógornője vett neki egy negyed kiló csabait.

„Ez a csabai tizenkét forintba kerül, de lehet, hogy tizennégybe. Na-

gyon jónak látszik, csak paprikás. Ha ennék belőle, jaj az epémnek, hat hétig beteg lennék. Én csak holnap érkezem haza.”

Kontyából kihúz egy hosszú tüt, a körmét piszkálja vele, visszadugja a kontyába. Közben közli, hogy hol lakik. Valahol az északi Kárpátokban, egy faluban. Kolozsváron kell átszállnia. Nem tudja, a vonata mikor indul tovább, csak azt, hogy délután négykor szokott hazajárni. Mármint nem ő, hanem azok, akik utazni szoktak. Közösén kiszámítjuk, hogy másfél—két óra várakozása lesz. Amíg számolgatunk, a számokat minduntalan megismétli, halkabban ejti ki, mint a többi szót.

„Pedig szédiülni fogok délutánra, most már biztos. Az éhségtől. Pedig én akartam, hogy ma induljak haza. A misére otthon kell lennem. Tudja, hogy ma van mindenszentek? A sógornóm nem tudta. De azt mégse mondhattam, hogy nem ehetek a csabaiból. Mondjam neki, mikor olyan drága volt? Ha akarja, megmutathatom.”

Kotorni kezd a retikülben. Kis csomagokat szed elő, de még mindig nem azt, amit keres.

„Hagyja, ne keresse, én ismerem jól a csabait.”

Tovább kutat, meggondolja magát.

„Jó, akkor majd megmutatom később.”

Egyenként visszarakja a kis csomagokat.

Sokáig nem néz rám.

„De kenyér, az van bőven nálam. Magának is szívesen adok, ha éhes.”

Keresgélés nélkül húz elő egy félkilónyi barnát, nagyujját mélyen belenyomja a belébe.

„Puha.”

„Köszönöm, van nálam is.”

Sietve elrakja a kenyeret. Kezét összekulcsolja a combja fölött, szoknyájából két tenyere közé gyűr egy darabot. Így ül egyenes derékkal.

„Persze, jobb lett volna, ha Pesten veszek valamit. Vonaton mindig drágább. Parizert vagy sajtot, abból tizenöt deka is elég. Mikor mondtam a bátyámnak, hogy vigye haza a csabait, nem akarta. Félt, hogy megint baj lesz, megsértődik a sógornóm. Most aztán dobhatom a disznóknak. Rokonok kellenének, akiknek odaadhatnám. De még jó ismerős sincs a faluban. Parizert se lehet kapni, pedig az nagyon jó nekem. Akartam is venni belőle, csak elfogyott a pénzem. Kértem a bátyámtól öt forintot, de neki sem volt, minden pénzét rám költötte. Elvitt az állatkertbe, megnéztük a Vidám Parkot. Persze, nem ültem fel semmire, hosszú szoknyábam nem is lehet. Pedig két belépőjegyet adtak. Gyönyörű város az a Pest! Én ezelőtt harmincöt évvel... Vagy huszonhat? Még a háború előtt. Régen voltam utoljára Pesten. Akkor még a fiú is kicsi volt, másfél éves. Éppen miatta veszttem össze a sógornómmal, harminc évig nem leveleztünk egymással. Most szívizomhasadást kapott a fiú az útcsinálóknál, és fekszik. Azért jöttem el, mert írták, hogy látni akar. Ötszáz lej kölcsönt vettem fel, egy év is beletelik, mire megadom. Ennyibe került az utazás. De akkor is, legálább láttam, amit akartam. A Halászbástyát, Szódligetet, Dunakalászi. Persze, nem tudja, hol van Dunakalászi?”

„De tudom. A Duna mellett.”

„Aztán megnéztem a színes szökőkutat, a kátránygyárat. A fiú menyasszonya dolgozik ott, az irodán, de most az is ott hagyta a fiút, a

bajban. Azt mondta, te is szegény vagy, én is, mire várjunk? Szerintem a lánynak is igaza van, csak az illet nem lehet megmondani. Egy betegnek? Az anyja úgyis eleget verte, mikor kicsi volt. Szidta az apja fajtáját, hogy a fene enné meg a vérét. Ezen vesztünk össze. Ha nem tetszik az apja vére, add nekem. Utána már nem is aludhattam ott náluk, a szomszédba kellett mennem éjszakára. Másnap hazautaztam. A fiúnak a szomszédasszony mesélte el később, hogy min vesztünk össze. Most aztán eljöttem hozzá, mindenáron látni akart, mielőtt meghal. A sógornómmal persze nem beszéltünk erről. Se ő, se én. De a bátyám, az nagyon rendes. Mikor vissza akartam adni a csabait, nem fogadta el. Abból csak baj lesz, mondta. Parizer vagy sajt, az való az én epémnek!”

„Parizer van nálam.”

„Pedig elhiheti, nekem is megvan mindenem. A lábam miatt kellett nyugdíjba mennem. Egy fatelepen dolgoztam, és mind kinyírták az ereimet. Még szerencse, hogy a házat már előbb fölépítettem. Van egy húszméteres kertem, ott minden megterem. Nekem is, a disznónak is, a kecskének is. Éppen most vettem egy disznót. Még nem választási, cuclival etettem, de most már magától is eszik. Ha ilyen kicsi a disznó, akkor olcsóbb. Szereti a burját. De csak akkor szeret legelni, ha ráütök, ha kilkergetem a konyhából. Aki nyugdíjából él, az nem nagyon válogathat.”

Megint váltókon robogunk át, a kattogás fölerősödik. Nem törődik vele, hogy nem hallani, nyugodtan tovább beszél. Csak mikor vége a kattogásnak, akkor emeli meg a hangját.

„Tudja, én mennyit kapok? Szátötven lejt. Pedig többet kellene kapnom, mert hadiözveggy vagyok, csak azt nem vették számításba. Igaz, úgy vagyok hadiözveggy, hogy csak egy hónapot éltünk együtt, de végül mégis szerencsém volt. Nem tudtam kipróbálni a házasság nehézségeit. Behívták az uramat, aztán nem jött vissza. Nem kellett meg tudnom, mi a rossz.”

„Honnét tudja, hogy rossz lett volna?”

„Tudom.”

A papírgalacsint újra felveszi az ülés alól, szétbontja, megint összegyűri.

„A házasság rossz szokott lenni. Ivott volna. Vert volna. Nekem így volt szerencsém. Ha másképp történik, talán a ház sem épül fel soha. Egy szoba, konyha, kamra. Gyönyörű nagy ház. Különösen a szoba nagyon szép. Még nincs bevalkólva, nincsenek rajta ajtók, ablakok, de gyönyörű nagy szoba. Majdnem akkora, mint a konyha. Nyáron a konyhában szoktam aludni, az már föl van cementezve, és óriási. Öt méter hosszú, négy méter széles. El is akarták venni, nagyon jártak utána. És ha nincs szerencsém, meg is kapták volna. Vagy a konyhát vagy a kamrát. Mert télen a kamrában lakom, ott már van rendes ajtó meg ablak, a konyhában csak ideiglenes. De nagyon jól megvagyok a kamrában, három méter hosszú és két méter széles. Egy kis ágy van benne, azt jó magasra fölvetem dunyhával. Elfér a tűzhely meg egy kis asztal. Irigyelni is lehetne engem. Befűtök, nem kell sok tüzelő. Világítani se kell sokat, este korán lefekszem. Ezért is jártak a nyakamra, azt hiszem. És már úgy is volt, hogy elveszik a kamrát. Minek nekem a kamra, mikor ott az a nagy konyha. Egyszer télen jött az illető, a konyhát akarta elvenni, de látta, hogy a vödörbe befagyott

a víz, az ablakok zúzmarásak. Aztán nem jött többet. Pedig fájt a fogára, öt méter hosszú, négy méter széles a konyhám.”

Nyitva marad a szája. Mintha fülelne. Engem figyel, hogy csak-ugyan ébren vagyok-e. Óvatosan megböki a csipőmet.

„A hidakat is megnéztük Pesten. Gyönyörű széles meg hosszú hidak vannak a Dunán. Kétszer végimentünk a Szabadság-hídon, oda meg vissza. Otthon nem szoktam szórakozni járni. Csak a templomba. Azért is szeretnék időben hazaérni, hogy a hatóság misét még elérjem.”

Újra kiszámítjuk, mennyit kell várnia Kolozsváron. Közben megint félni kezd, hogy a kalauz megbünteti. Megnyugtatom. Utána feltűnően sokáig hallgat. Indítványozom, hogy aludjunk egy kicsit. Mindenképpen rám akarja teríteni a köpenyét. Megköszönöm, nem fogadom el.

„Akkor jó. Majd később, ha fájni kezd.”

Felkúporodik az ülésre, maga alá préseli a lábát. A bőröndöt is közelebb húzza. Az ablak felé fordul, lerángatja az akadozó vászonfüggönyt. Hosszasan imádkozik, szemben a lefüggönyözött ablakkal.

Nem tudom, mennyi idő telik el. Alszom.

Bejön a magyar kalauz, nézi, szálltak-e föl Szolnokon. A határ felé közeledünk. Az asszony izgatott lesz. Most a kalauzt faggatja az át szállás felől. A kalauz nagyothall, kimegy. Én is ki akarok menni. A táskámat is magammal kellene vinnem — zsebkendő, fésű, kölni, püder. De resteltem az asszony előtt, nem akarom, hogy bizalmatlanságnak vegye. Inkább ott hagyom az ülésen. Amikor kilépek, visszahúz, kezembe nyomja a táskát.

„De hiszen csak ketten vagyunk.”

„Azt sose lehet tudni”, s fogát rászoritja a felső ajkára.

Amikor visszamegyek, azon tűnődünk, járnak-e még a büffések. Adnék neki pénzt, hogy vegyen valamit. Sokáig töpreng, hogy elfogadhatja-e. Végül elveszi a tízforintost, összehajtogatja, a hajtás élére ráharap.

Kinéz a folyosóra.

„Nem jön senki.”

„Akkor megesszük az én útravalómat.”

Nylonzacskóban két zsemle, parizerrel, vajjal, néhány alma. Erre ő is előveszi a csabait, megmutatja, kínál belőle. Nem fogadom el. Az egészséget nekem akarja adni, nem fogadom el.

„Jó, akkor majd később”, és sietve elcsomagolja.

Előveszi a barna kenyéret. Mutatja, hogy nincs fölszeletelve. Biztat, hogy csak szóljak, ha éhes vagyok. Elcsomagolja. Először az egyik zsemlem után nyúl, aztán mégis a másikat veszi el. Csendesen eszünk. Szétnyitja a felébe vágott zsemlét.

„Ez való nekem. A parizer.”

Évés után újra lefekszem aludni. Megint fölkinálja a kabátját, nem fogadom el. Elég meleg van a fölkében, túlságosan is meleg. Az asszony összekuporodik, tovább imádkozik.

A határnál ideges köhögés vesz erőt rajta. Halkan, kitaratóan köhög. Hosszan áll a vonat. Amennyire a köhögése engedi, egy történetbe kezd, hogy miért kell vigyázni a csomagokra.

„Azért tartom magam mellett a bőröndöt, mert akkor hozzáér a sarkam vagy könyököm. Ha valaki elhúzza, azonnal fölébredek. Már az is előfordult, hogy imádkozás közben elaludtam.”

„De csak ketten vagyunk a kupében.”

„Azt sose lehet tudni. Egyszer láttam Váradon egy törpét, ajánlkozott, hogy majd ő fölsegíti a csomagot. Előrement a bőrönddel, a másik oldalon meg leszállt, eltűnt a tömegben. De ott persze már nem volt törpe, ott már ki tudta húzni magát. Hiába sírt az asszony a bőröndje után.”

Egy órája veszteglünk. Az asszony változatlanul köhög. Az ablaknál áll, és részletesen tudósít, hogy mit lát.

„Egy katona sétál itt lent. Most idenézett és meglátott. Azt láthatja, hogy mit csinálunk, de azt nem tudja, mit beszélünk. Most visszafordult. Mit akar csinálni azzal a nagy kővel? Semmit se csinál vele. Most benézett egy sötét kupéba.”

Hirtelen felém fordul.

„Nagyon szeretnék már otthon lenni. Otthon biztonságban érzi magát az ember. Ha nem veszik el a kaimrámat meg a konyhát, akkor boldog vagyok. Dolgozni kell, az a fontos. Valamit kell csinálni az életben. Én dolgozom, aztán elmegyek a templomba.”

Néhány embert leszállítanak a vonatról, bőröndökkel. Köztük egy kisgyereket is, a szüleivel. Ettől teljesen elveszti a biztonságát.

„Csak így... egy kisgyereket... mikor még bőröndje sincs...”

Már a szomszéd kupéban dolgoznak a vámosok.

„En igazán nem viszek semmit, az ember mégis fél, hogy nem tesz nekik valami.”

Igyekszik visszafojtani a köhögését, nem tudja. Mikor belépnek a vámosok, azonnal felugrik. Ki akarja nyitni a bőröndöt, nem boldogul a spárgával. Segítek kibogozni. A vámos fekete kesztyűsen tűr bele a sárga bőröndbe. S közben már rám néz.

„A magáé?”

„Nagy bőrönd. Neszesszer.”

Nem kívánják megnézni. Kimennek. Az asszony még nyugtalanabb, mint előbb.

„Mért nem akarták megnézni a csomagjainkat?”

„Nem tudom. Látták, hogy nem vagyunk gazdagok.”

„De magán nem látszik!”

„Magán se látszik a szegénység.”

„Nem is vagyok szegény. Engem irigyelni is lehetne.”

Sértett a hangja, nem szól többet. Kerüli a pillantásomat. Mikor elindul a vonat, újra lefekszem. Aludni próbálok.

Arra ébredek, hogy mocomog. Kinyitja a bőröndöt, alsószoknyát vesz elő, a fején keresztül belebújik, spárgával derekára köti a szoknyája alatt. Aztán egy szvettert vesz föl, arra egy flanel pongyolát. Végül a seszínű köpenyt.

„Milyen jó, hogy nem kértem el.”

De én odaadtam volna! Ha taktarózik vele, nem húzom le magáról.”

Újból lekuporodik, a lefüggönyözött ablak felé fordul. Halk mormolással imádkozik.

Elalszom. Már virrad, mikor fölébredek. Mind a ketten éhesek vagyunk. Kínál a barna kenyérből.

„Köszönöm, most már hamarosan megérkezünk.”

„Az igaz. De előttem még hosszú út van délutánig.”

Jól megnéz az erősödő, nappali fényben.

„Azt hittem, sokkal fiatalabb.”

Bal kezéről hiányzik a nagyujja. Nézem egy darabig, hogyan mozog ezzel a kezével. Végül mégse kérdezek semmit. Közeledünk Kolozsvárhoz, már látjuk a várost. Megszorítja a térdemet.

„Biztos nem lesz hordár.”

„Majd várok, ameddig találok.”

„Nem érdemes, inkább segíték én.”

„De hová tesszük addig a maga bőröndjét?”

„Majd a hátamra szíjazom.”

Lebeszélem.

Befutunk a pályaudvarra. Azonnal jön a hordár. Az asszony rá akar venni, hogy menjek a hordárral, ne hagyjam egyedül.

„De hiszen száma van. Ha följelentem, megtalálják.”

„Csak akkor már üres lesz a bőröndje!”

Izgatottságában két kézzel meglök, majdnem felbukom.

„Siessen utána!”

Ezzel búcsúznak.

A pályaudvar előtt taxit fogadok. A taxi valamilyen okból a mellékutcákon visz. Hideg a hajnal, látszik a lehelet. Egy üres padot látok, tompán fénylik rajta a hóharmat. Egy kis tér közepén virággrupp. A grupp szélén cigány nő, cigány férfi fekszik összekuporodva. Ott töltötték az éjszakát.

Megérkezem. Nagyon korán van még, rossz lelkiismerettel csöngetek be. Közeli nézem a fa udvarkaput, a réseket. A kapu deszkáin is tompán fénylik a hóharmat. Az utca üres. A ház sarkánál utcaseprőforma, idősebb férfi fordul be, elindul felém, a kerítés mellett. A szájában pipa. A pipa feje lefelé van fordítva, de azért így is füstöl. Megáll mögöttem, nézi, hogy nyitnak-e ajtót nekem.

„Nem esik ki a tűz a pipájából?”

Románul válaszol.

„Csak akkor fordítom meg, ha esik az eső.”

A kapu deszkarésén belátok az udvarra. A színes kert asztal, székek oldalra dőlve fekszenek a csupasz bokrok között.

A mézárszék elöl indul a 12-es busz. A szokástól eltérően nincs lökdösés, kiáltozás, veszekedés. Még csak most kezdődik a hőség. Már itt járt az öntözőkocsi, az aszfaltos tér csillog. Így fölöntözve kicsit domborúbbnak hat, frissebben lépkedünk rajta, mint mikor szürke, száraz. A fehér virágsziget is csillog a víztől. A slaug vízugara rojtosan kicsapta az ágyások földjét, a legtöbben belelépnek, sáros talpnyomukat viszik tovább.

„Még csak most kezdődik”, ismétlik újra.

Körbe frissen festett házak, fehér, világoskék, sárga. Nemcsak az ég, az épületek is világítanak. Néhány fvlámpa égve maradt éjszakáról, a lámpák körül fecskék köröznék. Egy macska az aszfaltot nyalja. Mikor a busz megindul, kivágtat a térről, beugrik egy pinceablakon.

A busz tömött, sok a falusi közöttük. Az asszonyokon feszes pruszlik, a mellük laposra szorítva. Férfi alig van közöttünk, két-három nyugdíjas, cigányfiú keménykalapban, egy tűzoltó. Még az ülések között is állnak. Az egyik asszony lehúzza az ölébe, hátulról átkarol, kezét összekulcsolja a mellem fölött.

„Ugye, jobb így, *dragá*?* Vagy inkább szeretsz meleg karóba ülni?”
Harsányan nevetnek, tenyerükkel hajukat gyömködjik a kendő alá.
Már kint járunk Kolozsvár külvárosában. Huppanós, rossz úton zötykölődünk. A fejek rése között deszkákból. Szokatlanul magas deszka-kerítés, vízszintesen rakott deszkákból. Derékmagas betonkerítés, jelmondatokkal. A kerítés mögött feltúrt föld, lebontott órház, épületmaradványok. Aztán ismét házak, mind földszintes.

A végállomáson falusiasan kiszélesedik az utca. Már inkább tér, mint utca, félkörös, agyonjárta keréknyommal. A busz nagy lendülettel fut rá, lassítás nélkül beáll újra a város felé. Megcsöndesedve szállunk le, kis csapatokra szakadozunk. Sietve indulunk el a fahíd felé, ami átvezet a Szamoson. Valaki futni kezd, erre a többiek is. Itt már nincs kövezet, csak vastag por.

Az utolsó ház kapujában piros inges férfi áll, kezében légycsapó. Időnként ráüt az elmenők hátára, farára.

„Gyorsabban, te! Lassabban, te!”

A híd előtt béna fiatalember a földön, két fadarabbal löki magát tovább. Hajja arcába, homlokába nőve. Mind a két lábfeje hiányzik. Egyesek pénzt adnak neki, én is akarok adni. Állával mutatja, hogy egy bőrszák lóg a mellén, abba dobjam a pénzt.

A hídon túl hatalmas rét. Mögötte, távol, alacsony hegyek, kicsit kékesek, csúcsok és nyergek nélkül. Mint egy vonal. Jobbra, szintén távol, ferdén futó vasúti töltés. A rét közepén betoncölöpök, szögesdrót, elkerített térség: itt van az ószer. Akkora terület, mint hat baromvásár. Fa, bokor sehol, a fű is kevés. A nap egyre erősebben tűz. A bejáratnál csizmás ellenőrök, az egyiknél megváltjuk a belépőjegyet, a többi ellenőrzi, van-e jegyünk.

A bejárat mellett kordé, fabódé, nyitott sátor. Frissen felállított lacikonyhák. Odamegyek az elsőhöz. A pulton óriási halom nyers kolbász, féltéglákkal körberakva. Csöpög a napon, szállják a legyek, a zsír kifolyik a téglák alatt a pultra. Hogy mégis oda lehessen könyökölni, földet szórnak a zsirtócsákra. Szívós tolongás, mindenki a szomszédjának feszíti magát, kezükben nyitott bicska. A bicskával mutogatják, melyik kolbászt akarják. A pult mögött gáztartály, oldalán szurokkal odamázolt halálfej. A szurok is olvad. Asztal nagyságú rost alatt ég a gáz. A roston húsz-harminc pár kolbász, freccsenve hasadnak ki. Fekete kombinés, kövér asszony szolgálja ki a vevőket. Újságpapírra, csomagolópapírra csapja oda a mustárt, a kolbászokat alumínium villára szúrja fel. A villa egy fakamálhoz van hozzádrótozva, így hosszabb. A sört üvegből isszák. Alig van habja a nagy melegben. A hideg sört hasas gyerekkocsiból árulja egy gyerek, az aljám állítólag jég van. Ez valamivel drágább, ha nincs ellenőr a közelben. A szomszéd lacikonyhának négy fehér abroszos asztala is van, körbeállják a nézők.

Az árusok masszív fallként egymással szemben ülnek, állnak vagy guggolnak. Mi közöttük vonulunk el, a keskeny folyósóban. Valamennyien lefelé nézünk, az áruk a földön, újságpapírra, nyolcdarabkára, csomagolópapírra kirakva. A cigányok a puszta földre dobják a kupacokat, rongykupacokat, melléje fekusznak. Egy cigányasszony ültében előre dől, két tenyerére támaszkodik. Lelógó melle alatt alszik egy kis-

* (asszonynak) Drágám — vagy kedveském.

lány, az árnyékban. A szomszédjától kérdezem, mi az ára egy színes-mintás derékaljhuzatnak.

„Száz.”

Huszonháromért ideadja. Egy másik huzatot is rám akar sózni, de nem akarom. Dühös lesz, megfogja a hálómát, beletömködi.

„Beszélsz csak, te se tudod, mit. Úgyis meg kell vened. Nem élsz sokáig, ha dühös leszek rád. Olyan lesz a véred, mint a húgy.”

A másikért már csak tizennyolcat kér. Odaadok egy százast. Hárman-négyen is odajönnek, cigányok. Várják, hogy segítek. Én se vagyok jó számoló.

„Huszonhárom meg tíz az harminchárom, meg nyolc az negyven-egy...”

Hangosan mondom, közben mind a számat nézik. Érzem, hogy biz-nak bennem. A kezemet szorongatják, míg leszámolják a pénzt. Mikor továbbmegyek, képtelen vagyok visszaemlékezni, hogy milyen nyelven beszéltem velük.

Leszegem a fejemet, mint a többiek.

Piros csomagolópapír. A papír közepén biciklilánc, négy Palma gumisarok. Tanáros külsejű, idősebb férfi árulja. Nagyon kékek a sze-mei, kicsit vizenyősek. A nyakkendője is piros. Tétován megállok, őt nézem. Azt hiszi, a gumisarkot nézem. Halkan, választékosan beszél.

„Ez még régi, háború előtti. Ilyen gumisarkot már nem lehet kapni.”

„Köszönöm, igazán nincs szükségem rá.”

„Pedig még lehet. Biciklilánora. A bicikli a fiamé volt, de leköltözött vidékre. Kétszobás lakása van, csak a címét nem tudjuk pontosan. Cím nélkül nem tudjuk utánaküldeni a bicikliláncot.”

El sodornak mellőle, próbálok visszanézni. Elfordítja a fejét. Látom, a nyekkendőjét rángatja. Két hajlított fémkar csúszik elő a gallérja alól, a nyakkendő arra van ráerősítve. A nyakkendőt is odahelyezi a piros csomagolópapírra.

Valaki visszahúz a szoknyámnál fogva. Fiatalember a árus. Női háló-íngék, kombinék, félig tiszták, gyűröttek, színehagyottak, sorba ki-akasztva, dróton. Egyik végét a kezében tartja, ide-oda sétál a dróttal, a kombinékkal. Vadonatúj, zöld pulóver van rajta, látszik, hogy büsz-ke rá. Megdicsérem a pulóvert, nevet. Nem tartóztat tovább.

Kis keskeny átjáróba szorulunk be, utána hirtelen meglódul a sor. Mindenki kitér jobbra. Kisárgult csipketerítők a földön, gondosan szétterítve. Mindegyiken ott az asztali dísz is, hamutartó, váza, por-celán Vénusz, hattyú. Közvetlenül mellette cipők, hosszú, kettes sor-ban. Külön a felemás cipők, kis számkülönbséggel. Sok gyermekcipő is. Csizmák. Az árus a vevő előtt ül a földön, föl se kel, tovább csú-szik, tapogatja, hogy hol nyom. Itt van a legtöbb néző. Nem a frissen felhúzott csizmát nézik először, hanem a vevő arcát. A vevő is körbe-pillant előbb, csak utána néz le a lábára.

Egy kislány jön oda hozzám, keveri a románt a magyarral. Nehezen értem. Mutatja, hogy egy verébfiókat tapostak el, ott fekszik a lábak között.

„De honnét került ide?”

Kicsit gondolkodik. Ráncolja a homlokát.

„A csizmából.”

Közösen bekaparjuk a verebet, a kislány elfut. Kicsit várok, hogy visszajön-e, de nem jön.

Megállok, kitartóan nézem. Kis szabad, füves térségre látok ki. Már a laci-konyháknál is hallottam ezt a hangot. Szürke ruhás férfi áll a fűvön, fogantyús csengőt ráz, szivarzsebében cakkos papírszalvéta. Mikor észreveszi, hogy figyelem, megrázza felém a csengőt, elfordul, újra csönget. Nincs nála semmi. Nem kérdeznek tőle semmit.

Parasztasszonyok nevetnek hangosan, ruhájuk komor, fekete. Csak a kezük, arcuk piros. Összehajolva, egy csomóban állnak. Fekete nagykendőt árulnak kosárból, a kendők szélén ragyogó, színes, selyemmel hímzett rózsák. Kérdezem, mennyibe kerül egy. Magabiztosan végigmérnek.

„Ezeröttszáz.”

„Háromezerért már frizsidert lehet kapni.”

„Ez kendő, lelkem, nem frizsider.”

Nem várják meg a választ, folytatják tovább a beszélgetést.

Innét már nincs messze a szögesdrót kerítés. Kint a réten horpadt katonai teherautót vontat egy traktor. Négy katona megy a teherautó mögött, levett sapkával.

A szögesdróton fehér csipkefüggöny, átsüt rajta a nap. A közepén kék játékcica, ezüst színű a farka.

Aztán ismét csomagolópapír, újságpapír, rongyterítők a földön. Halomban rozsdás szög, hat darab vicclap, régi képes levelezőlapok. Rámában idősebb férfi és hölgy, arany cégjelzéssel, Burger Aurél csász. kir. udvari fényképész. Néhány könyv, *Csak ennyi a szerelem*, *Az indián bosszúja*. Szentháromság, reprodukció. A londoni beatnikek. Mater Dolorosa. Paplanok, piszkos cihák, csipkegallérok, prémдарabkák. Szürke télikabát a földre terítve, két ujja kitérve, mereven. Sorozatban zsírosbödönök, mosófazekak, foltozott lábasok. Tíz használt öntözőkanna, frissen festett rózsákkal. Selyemruhák vállfákon, bugylik papundeklitől kivágott mintababákon. Nyakig záródó fehér pikémellény, slingelt széllal, alsóruhának; ugyanilyen slingelt kombiné, mosva, vasalva, hozzávaló hosszú bugyival. Mellette törülközők, kendők, néhány esernyőnyél.

„És a szóttas?”

Két szóttas van, egy lilá és egy tarka, teleszórva szentképpel, szegfűcsokros levelezőlappal. Kontyos, fehér hajú öregasszony árulja. Magas hokkedlin ül, kezében hatalmas esernyő, a drótjai kiállnak. Ahol lyukas, odagombostűzött nylonfoltokkal van kitoldva. Mankóval segíti le magát a hokkedliről.

„A nagy szóttas száz, a kicsi harminc.”

Nevetve teszi hozzá:

„Csak azt nem tudom, mit csinállok, ha megveszi őket. Hová teszem a szentképeket?”

Alkudni próbálók a lilára, de kiderül, hogy nem megy.

„Eladhattam volna már százhuszért, de sajnos, nem adtam. Most már nem adhatom olcsóbban.”

„Mért nem adta el?”

„Tudja, az anyóstársam színvak, meg beteg is, otthon fekszik, nem tud fölkelni. Küldte a gyerekekkel a két szóttast, a tarka sárgát meg a lilát. De meghagyta, hogy a kéknek százharminc az utolsó ára. De hát kék ez? Nem kék. Biztos a lilára gondolt. Akkor pedig nem adhatom olcsóbban.”

„Mi baja az anyóstársának?”

„Mi volna. Az öregnek mindenütt fáj. Jobb is, hogy nem lakik együtt a fiatalokkal, azok könnyebben nevetnek. Ha nem figyelek oda, én is hamar elhúzom a számát. Pénzt meg úgyis csak akkor adnak, amikor fölösleg van. Mit csináljon hát? Eladja a szőttest, a sírba nem viheti. A fiatalok úgyse szeretik. Aztán majd vesz az unokáknak ezt-azt. Ezért nem adhatom én se olcsóbban, nem csaphatom be az unokákat.”

Megegyezünk az olcsóbbikban. Köténye alatt széles zseb, oda van betűzve a zsebkendője, óriás-biztosítótűvel. A zsebkendőben néhány apróra hajtogatott papírpénz. Nem tud visszaadni. Újra zsebkendőbe göngyöli a pénzt, visszatűzi a zsebbe.

„Akinek van becsülete, az kérni is tud”, mondja.

Kérdezi a szomszédait, de egyiknél sincs elég.

„Nem baj, akkor megyek a lacikonyhásokhoz. Azok mindig tudnak váltani. Az emberek szeretnek enni. Addig üljön ide, lelkem, pihenje ki magát.”

Kezembe nyomja az ernyőt, elbiceg, nem hagyja, hogy én menjek. Pár lépés után visszafordul, ellenőrzi, hogy igazán leültem-e. Engedelmesen ülök az ernyő alatt, a szentképeket nézem. Borostás férfi áll meg a hokkedli mellett, vállam fölött ő is a szentképeket nézi. Kezében hatalmas zöld uborka, akkora, mint egy tők.

„Szépek”, mondja bizalmasan. „Tudod, hogy ez mind eredeti?”

„Tudom.”

„Szűz Mária is föltámadt. Elhiszed?”

„Azt nem tudom.”

„Neked adom az uborkát, adjál érte tíz szentképet.”

„Én adnék, de nem az enyéme. Én csak szívességből ülök itt.”

Egy darabig még ott álldogál, elmegy.

Az öregasszony bicegve feltűnik ismét.

„Sikerült?”

„Mondom. Az emberek szeretnek enni. Az egyik sokat, a másik keveset. A sírban aztán mind egyforma sovány lesz.”

Kiszámolja a pénzt, elrakjuk. Az ernyőt letesszük a földre.

„Egy szép, modern csomagot csinálok magának, lelkem. Mindenkinek olyat, amilyen jár. Magának szép csomag kell.”

A szentképeket átrakosgatja a lila szőttesre, a tarkát élére hajtja, beteszi a hálómbe. Közben megnézi a másik hálómbe is; amelyikbe a cigányok gyömködték a holmit. Ajánlja, hogy tegyék azt is rendbe. A piszkosabbik derékaját papírba csomagolja, a másikat nem.

„Ezért már nem szólják meg.”

„A néni is egyedül lakik?”

A borostás férfi újra ott áll, hallgatja, mit beszélünk. Most már két uborka van a kezében, a másik is akkora, mint egy tők.

„Vannak fiaim, lányaim, még dédunokáim is. Vagyunk annyian, hogy rengeteg. Még sok is. De mi öregek már készülődünk haza.”

Búcsúzóul megcsókol.

A fordulóban vas rollerre szerelt puttony állja el az utat, tele kőttes süteménnyel. Szikrázik rajtuk a cukorpor, a légy beleragad. A roller mögött petróleumoshordó, tele színes ronggyal. A hordónak támasztva két színes reprodukció: Rákóczi búcsúzik a feleségétől, Rákóczi hazatér. Felkötött karral ül egy karosszékbén, felesége mögötte áll, gyengéden vállára teszi a kezét. Valószínűleg ez a hazaérkezés. Azt hiszem, gyermekkoromban sokszor láttam ezt a képet. Rákóczinak kackiás

huszárarca van, a felesége meghatott és kövér. A két képet csak együtt lehet megvenni, háromszázötvenbe kerül. Senki se alkuszik.

Vállfákon fekete férfiruhák, kopottak, tiszták. Mindegyiknek a gomblyukában piros virág. A fekete ruhasor végén mezítlábas asszony fekszik, sem az arca, sem a keze nem látszik, bele van gubancolódva a sokráncú szoknyába. Mellette, csomagolópapíron, japán táskarádió reccog. Kicsit odébb egy férfi törökülésben, előtte keményre vasalt, pirossal és kékkel hímzett párnaciha. A férfi kezében tollseprű, időnként végig seprüzi a párnacihát.

„Ötven”, mondja.

Alkudni kezdek. Rám néz, tovább porolgat.

„Velem nem lehet. Elment a feleségem.”

„Elment a felesége? Az szomorú.”

„Nem szomorú. Csak sétálni ment. Tessék megvárni.”

Aztán megint ruhák. Gyermekek hócipők, arany szandálok. Kaleidoszkóp, színes papírdarabkákkal teleragasztva. Sokkal nagyobb, mint amelyet a boltokban árulnak; alkora, mint egy hurkatöltő. Ugyanott három-négy karóra, spárgára fűzött karikagyűrűk, köves gyűrűk, óriás üveg-golyó. Bordó ékszerdobozban játék tejesüveg, három-négy centis. Öt-hat cémára fűzött gomb, mindegyik más, két házilag készített biztosítótű. Egy évfolyam színházi magazin, legfelül Brigitte Bardot-val. Református zsolnároskönyv, bundabélés, gyapjú motringokban, gyapjú tépetlenül.

Egy nő erősen alkuszik másfél méter kartonanyagra.

„Mit akar? Olcsóbbat? Hiszen egészen új. A televízió miatt akartam besötétíteni vele, de elromlott a gép, hát inkább eladom.

„Csak éppen rongyos.”

„Az szándékos lyuk. Ott akasztottam föl a szögre.”

„Meg mosva is volt már.”

„Persze. Csak nem hozom ki mosatlanul.”

A fiú, aki két fadarabbal lökte magát előre a hídnál, most itt küszik a földön. Egész felsőtestével odahajol az egyik csomagolópapír fölé. Lehajolok, hogy az arcába lássak, de úgy, hogy ne vegye észre. Mintha a cipőmet igazítanám. Látom, hogy két fényesre takarított nagyító-üveget néz egészen közélről. A nagyítók mellett frissen zöldre festett babakredenc áll. Óvatosan végighúzza rajta az ujját.

A szomszéd árus kék kötényes férfi, nagy halom vasalkatrészen ül. Rozsdás kupalkok, anyák, fogaskerekek, hajlított csövek. Papírból paradicsomot eszik, a lé lecsurog a csuklóján, rá a ruhájára.

„Csak paradicsomot? Vasárnap délelőtt?”

Dünnögve beszél, kicsit beszédhibás.

„Magas a vérnyomásom. Mást nem lehet.”

„Az baj. Akkor jobb diétázni.”

„Jobb hát. Már kétszer megütött. Harmadszorra baj lesz.”

„Ez a hímzés is a magáé? Honnét való?”

„Mit tudom én. Öreg vagyok már.”

„Nem maga. A hímzést kérdeztem.”

Nem válaszol. Sárga fogai között hézag. Kicsit keresgél, újabb paradicsomot szed elő a vasalkatrészek közül.

Fiatalasszony várja, hogy megszólítsam. Kopott, barna ruháját rövidre rántja a nagy hasa. Fehér tányérokat árul, és egy porcelán Lédát a hattyúval.

„Miért adja el?”

„Muszáj. A férjem lelépett.” A hasára mutat. „Itt a harmadik. Most még van gönc rajta, de azt nem viheti magával.”

Valahol a közelben jár a csengős ember, hallom a csengetést, de az embert nem látom.

Most már semmit nem akarok vásárolni, visszafordulok. Egy kis fekete szöttesnek mégse tudok ellenállni. Meglepően olcsó az ára, pedig régi, ritka. Fiatal parasztasszony árulja; nagy, barna, meleg szemei vannak.

„Mért nem adod drágábban?”

Meglepődik.

„A nyomorúság sokféle. Hát nem ismered?”

Harmincat akarok adni, de csak húszat fogad el.

Indulok kifelé. Tönkrement barokk aztalkán paprikát szítál egy férfi. Minden piros. Kis szél jön, szétfújja a paprikaport, az emberek a szemükhöz, orrukhoz kapnak. Nevetés, káromkodás, de senki se haragszik.

„Ez jó paprika!”

„Már régen sirtunk!”

A kijárat előtt a cigányok újra fölfedeznek. Most egy kopott, szöttes dunyhahuzatot akarnak rámtukmálni. Betömik a hálómbe.

„Ebben szülhetsz te is meg a lányod is.”

„Én már nem szülök, nemsokára ötvenéves leszek.”

„Azt nem te mondod meg, hogy szülsz-e, hanem a férjed.”

Kiszedem a huzatot a hálóból, vissza akarom adni. Tréfásan mondom:

„Öreg meg beteg is már.”

Újra betömik a hálómbe.

„Nem nagyon öreg. Csak egy kicsit beteg.”

Az asszony is odalép, akivel először alkudtam.

„Nem élsz sokáig, ha dühös leszek rád. Olyan lesz a véred, mint a húgy.”

„Ezt már mondtad nekem.”

Elképed.

„Én mindig ezt mondom! Én nem hazudok!”

Tudom, hogy én fáradok ki előbb, inkább fizetek. Egész a kapuig kikísérnek, a kezemet szorongatják.

Elindulok a fahíd felé. Dél van, a forgalom most a legnagyobb. A jegyszedők csatárláncban, kétoldalt, nem lehet kijátszani őket.

A híd túlsó végénél egy tüzoltó ül, ugyanaz, akivel együtt utaztam reggel. Két fekete kakast árul. Nem emlékszem, hogy láttam volna nála kakast a buszon. Megszólítom.

„Hogyan tudok bejutni a városba?”

A busz éppen bent áll, de zsúfolásig tönve.

„Ülj le, és várj. Szokott egy taxi is jönni. Meg busz is több jár délben. Vegyél fekete kakast, az szerencsét hoz.”

Megpróbálok árnyékot keresni valahol. A légycsapós ember még mindig ott áll a kapuban, de nem üt rám. Bent az udvaron biciklik, motorkerékpárok; valószínűleg azokat őrzi, pénzért. Egy férfi jön négygombos zakóban, végig begombolkozva, nyakkendővel, kalappal a fején. Hóna alatt rövid, sárga tök. Még sehol nem láttam ezt a rövid fajtát; a főzőtökhöz hasonlít, csak sokkal kisebb, szögletesebb. A busz közben elindul, de a város felől már közeledik a másik. Leteszem a

csomagjaimat egy fa alá, várok. Érzem, hogy néz valaki. Megfordulok. Középkorú asszony ül a napon. Két lábfeje meli is hiányzik, mint a fiúnak, forradásai egyenlőtlenek, cakkosak. Amikor odanézek, énekelni kezd.

„Mi történt a lábaddal?”

„A bombázás.”

„Mért nem ülsz ide az árnyékba?”

„Szeretek énekelni a napon.”

Kicsit énekel még, abbahagyja. A busz most fordul be a kis térre. Akkora pont ver, hogy sokáig nem látjuk egymást az asszonnyal. Csak a hangját hallom.

„A te szíved édes, mert akkor is törődsz a szegény emberrel, amikor erős vagy és gazdag. Lát téged az Isten, majd megjutalmaz.”

Tapogatózva keresem meg a kocsiját. Az első üres helyre leülök, jólesik lehunyni a szememet. Végigbóvítom az utat a városig.

Obthon arra érkezem, hogy a macska még mindig nyávog. A szomszéd négyemeletes bérház padlásáról jön a hang, éjjel-nappal. Elhalkul, erősödik, néha megszűnik egy félóra, utána újra kezdődik. Őt blokkház hallgatja, állítólag nyolcadik napja. A lakó, aki véletlenül magával vitte a padlás közös kulcsát, hosszabb időre elutazott. A hang után ítélve kölyökmacska lehet. Kölyökmacska nem tud kimászni a padlásablakon.

Délután átmegyek a szomszéd házmesterhez. Betonos udvar, rácsos alagsori ablakok. Az udvaron néhány gyerek futballozik, porolóállvány a kapu. Kérdezem, mit tudnak a macskáról. Egymásra néznek, hallgatnak.

„Mit tudtok a macskáról?”

„A feje beszorult valami lécek közé.”

„Nem kellene kulcsot szerezni?”

Elgurítják a labdát, utána rohannak. Egy fekete hajú marad ott, több dioptriás a szemüvege.

„Nem lehet”, mondja. „Aki elvitte a kulcsot, a bútorait is berakta a padlásra.”

A házmesterék a tv-t nézik. Ismernek, tudják, hogy csak két napja érkeztem vendégségbe. A férfi harmincéves, szeplős, sárga pizsamában ül. A falon hímzett tájkép, üvegre festett bibliai jelenet.

„Mégis, nem lehetne valamit csinálni? Mit gondolsz, mit lehetne?”

A férfi hol engem, hol a tv-t nézi.

„Mit akar csinálni? A lakatot nem verhetjük le, tönkremegy a padlása.”

„Másképp nem lehet kinyitni?”

„Másképp nem. Most már ki kell várni.”

„De egy macska húsz napig is bírja.”

Elneveti magát.

„Addig biztos nem.”

Estefelé sétálni megyek, a régi utcákba. Az aszfalt mindenütt vizes, sűrűn járnak az öntözőkocsik. Megkeresem a házat, ahol gyermekkoromban laktunk. Az udvari folyósó korlátja ugyanolyan barna most is. A fogorvos nem él már.